

УДК 636.2.082.

Оріхівський Т. В., асистент**Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького***ПРОДУКТИВНІ І ВІДТВОРНІ ЯКОСТІ КОРІВ-ПЕРВІСТОК СИМЕНТАЛЬСЬКОЇ ПОРОДИ РІЗНИХ ВИРОБНИЧИХ ТИПІВ**

Наведено результати вивчення живої маси, молочної продуктивності та відтворних якостей корів-первісток різних виробничих типів (молочний, молочно-м'ясний і м'ясо-молочний) симентальської породи в умовах західного регіону України. Встановлено, що найвищою молочною продуктивністю характеризувались корови молочного типу, а кращими показниками відтворної здатності відзначались корови, які належали до м'ясо-молочного типу. У корів молочного виробничого типу окремі показники відтворних якостей були децю гіршими.

Ключові слова: порода, виробничий тип, жива маса, молочна продуктивність, відтворна здатність, сервіс-період, індекс осіменіння.

Вступ. Внутрішньопородним резервом збільшення виробництва продукції та зменшення її собівартості є виявлення та використання типів, здатних більш повно віддавати вкладені ресурси продукцією [2].

У вітчизняному скотарстві минулого сторіччя особливою популярністю користувалася симентальська порода великої рогатої худоби, яка добре пристосувалась до місцевих умов годівлі і утримання, вирізнялася міцною конституцією, високою живою масою, високою резистентністю, надоями і жирномолочністю, а за оплатою корму, приростом живої маси та економічною ефективністю виробництва яловичини їм завжди належало перше місце серед худоби молочного та комбінованого напрямку продуктивності. Видатний вчений-селекціонер, професор М. А. Кравченко у своїх дослідженнях з удосконалення симентальської худоби домагався її визнання основною вітчизняною породою молочно-м'ясного напрямку [1].

Удосконалення симентальської худоби проводиться з урахуванням використання різних селекційних груп. В результаті таких заходів окремі групи симентальської породи в Україні відрізняються тілобудовою, розмірами тулуба, живою масою, продуктивністю та пристосованістю до різних технологій виробництва. Найбільше розповсюдження має симентальська худоба молочно-м'ясного типу, але також в стадах зустрічаються такі типи тварин як молочний і м'ясо-молочний, продуктивність яких вивчена не достатньо [5, 6].

При селекції симентальської худоби прийнято відбирами кращих тварин за продуктивністю та живою масою. Тому, важливе значення має встановлення відповідного типу будови тіла для кожної тварини на основі їх оцінки за

---

* Науковий керівник – доктор с.-г. наук, професор Щербатий З.Є.
Оріхівський Т.В., 2012

екстер'єром, продуктивними і відтворними якостями, які доцільно враховувати при доборі [3, 4, 8].

Матеріали і методи. Метою наших досліджень було вивчити живу масу, рівень молочної продуктивності та показники відтворної здатності корів-первісток симентальської породи племінного репродуктора “Літинське” Дрогобицького району Львівської області.

Розподіл корів за виробничими типами проводили на основі результатів окомірної оцінки та показників лінійних промірів чатин тіла корів (обхват грудей за лопатками, коса довжина тулуба, глибина грудей, ширина грудей). Були сформовані три групи корів таких типів: молочний, молочно-м'ясний і м'ясо-молочний.

У досліджуваних групах корів вивчали надій молока за 305 днів (не менше 240 днів) першої лактації, вміст жиру в молоці, кількість молочного жиру, живу масу та відносну молочність, яку визначали шляхом ділення 4 %-ного за вмістом жиру молока, на 100 кг живої маси. Останній показник до певної міри характеризує рівень оплати корму продукцією та ефективність розведення корів.

Вивчення відтворних якостей корів проводили за такими показниками: вік першого осіменіння і отелення, тривалість біологічних періодів (сервіс, сухостійного та міжотельного (МОП), тільності), коефіцієнт осіменіння (кількість осіменів на 1 плодотворне запліднення) та коефіцієнт відтворної здатності (КВЗ).

Біометричне опрацювання результатів досліджень проведено згідно з методиками М.А. Плохінського [7] на ПК з використанням програмного забезпечення Microsoft Excel.

Результати досліджень. Рівень молочної продуктивності корів-первісток різних виробничих типів симентальської породи наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Молочна продуктивність корів-первісток різних виробничих типів симентальської породи ($\bar{X} \pm m_x$)

Показники	Виробничий тип		
	молочний (n=47)	молочно-м'ясний (n=59)	м'ясо-молочний (n=50)
Надій молока, кг	3527±98,98	3114±76,10	2465±82,69***
Вміст жиру в молоці, %	3,62±0,03	3,77±0,02	3,82±0,03***
Кількість молочного жиру, кг	127,7±3,76	117,4±2,93	94,2±3,22***
Жива маса, кг	432,5±5,79	496,4±7,06***	538,5±9,66**
Відносна молочність, кг	738,0±18,97	591,2±14,04***	437,2±13,37**

Примітка: *** $P \leq 0,001$; ** $P \leq 0,01$.

З даних таблиці 1 видно, що найбільш високий надій молока (3527 кг) та кількість молочного жиру (127,7 кг) за першу лактацію були у групі корів, які належали до молочного типу продуктивності. Корови молочно-м'ясного типу поступалися за надоями коровам молочного на 413 кг, м'ясо-молочного – на

1062 кг з вірогідною різницею при $P \leq 0,001$. Аналогічні результати отримано за кількістю молочного жиру.

За вмістом жиру в молоці корови молочно-м'ясно і м'ясо-молочного типів відповідали вимогам стандарту (3,8 %); корови молочного типу мали нижчий вміст жиру порівняно з іншими типами та не відповідали вимогам стандарту. Так, вміст жиру в молоці корів молочного типу складав 3,68 %, молочно-м'ясного – 3,81 %, м'ясо-молочного – 3,88 %.

Жива маса корів в значній мірі впливає на формування типу продуктивності. У корів молочного типу жива маса становила 432,5 кг; корови молочно-м'ясного типу переважали молочний тип на 63,9 кг при вірогідній різниці ($P \leq 0,001$). Корови м'ясо-молочного типу характеризувались найвищою живою масою (538,5 кг) і перевищували корів молочного типу на 106,0 кг при $P \leq 0,01$.

Відносна молочність корів має певне значення при оцінці ефективності розведення корів. Чим більший показник відносної молочності, тим більша частка поживних речовин раціону використовується на виробництво продукції і тим менші витрати кормів на підтримуючу годівлю, а отже на один кілограм виробленого молока. Найбільше отримано молока 4-% жирності на 100 кг живої маси від корів молочного типу (781,3 кг); корови молочно-м'ясного типу мали нижчий показник (591,2 кг при $P \leq 0,001$). Найнижче значення показника було в корів м'ясо-молочно типу, який становив 437,2 кг при $P \leq 0,001$.

Рівень молочної продуктивності в значній мірі взаємопов'язаний з її відтворними якостями. Дані про відтворні якості тварин різних виробничих типів наведені в таблиці 2. Одним із важливих показників є вік першого осіменіння і отелення. Найбільш скороспілими є тварини м'ясо-молочного типу продуктивності, вік першого осіменіння в яких є найбільш ранній і становить 17,3 місяців, а вік першого отелення 27,9 місяців.

Середня тривалість сервіс-періоду у корів-первісток різних виробничих типів становила в межах 76,0 – 88,4 дні. При цьому спостерігається найбільша тривалість сервіс-періоду у корів молочного типу продуктивності (88,4 днів), а найнижча – у корів м'ясо-молочного типу (76,0 днів). Тривалість тільності корів була в межах 282,1 – 285,3 днів та супроводжується зменшенням його тривалості від молочного до м'ясо-молочного типу.

Нормальна відтворна здатність корів в значній мірі обумовлена також тривалістю сухостійного періоду. Цей біологічний показник сприяє відновленню функції молочної залози, зокрема залозистої тканини та нормальному розвитку приплоду в ембріональний період, який найбільшій інтенсивності досягає в останні 2 – 3 місяці.

Оптимальна тривалість сухостійного періоду становить 45 – 60 днів. У корів досліджуваних типів він становив в межах 52,5 – 58,2 днів. При цьому найбільш тривалий сухостійний період був у корів м'ясо-молочного типу і становив 58,2 днів.

У досліджуваних групах корів міжотельний період був найдовший у корів молочного типу і становив 373,7 днів, а у корів молочно-мясного і м'ясо-

молочного типів міжотельний період становив відповідно 364,0 і 358,0 днів.

Таблиця 2

**Відтворна здатність корів-первісток симентальської породи
різних виробничих типів ($X \pm m_x$)**

Показники	Виробничий тип		
	молочний (n=47)	молочно- м'ясний (n=59)	м'ясо- молочний (n=50)
Вік осіменіння, місяців	19,1±0,83	18,3±0,37	17,3±0,28
Вік отелення, місяців	29,5±1,13	28,5±0,45	27,9±0,33
Тривалість сервіс-періоду, днів	88,4±11,08	81,5±9,53	76,0±9,20
Тривалість тільності, днів	285,3±1,34	283,5±0,83	282,1±0,61
Тривалість сухостійного періоду, днів	58,2±2,17	55,8±2,05	52,5±2,13
Тривалість між отельного періоду, днів	373,7±12,04	364,0±9,57	358,0±9,23
Коефіцієнт відтворної здатності	0,98±0,04	1,00±0,02	1,02±0,02
Індекс осіменіння	1,76±0,41	1,70±0,12	1,48±0,13

Для вивчення відторних якостей корів часто використовують коефіцієнт відтворної здатності, який визначається в основному тривалістю сервіс-періоду. Оптимальна величина цього коефіцієнта знаходиться в межах 0,9 – 1,0, що дозволяє щорічно одержувати від корови теля. У тварин досліджуваних типів цей показник становить 0,98 – 1,02 з такими особливостями як і для міжотельного періоду. Порівняльні групи виробничих типів також істотно відрізнялися за індексом осіменіння.

Висновки.

1. Найвищою молочною продуктивністю відзначались корови-первістки, які належали до молочного виробничого типу.

2. У корів молочно-м'ясного типу продуктивності рівень молочної продуктивності і відносна молочність були нижчими, а жива маса більш високою.

3. Кращими показниками відтворної здатності відзначались корови, які належали до м'ясо-молочного типу.

4. Найбільша тривалість сервіс- і міжотельного періоду та більш високий індекс осіменіння був у корів-первісток молочного виробничого типу, що свідчить про дещо гірші відтворні якості.

5. Одержані результати досліджень окремих продуктивних і відтворних якостей різних виробничих типів симентальської худоби, доцільно врахувати при подальшій селекційно-племінній роботі з даним стадом тварин.

Література

1. Бородай І. С. Селекційно-генетичне вдосконалення симентальської породи в Україні в контексті діяльності професора М.А. Кравченка / І. С. Бородай // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – Київ, 2009. – Вип. 138. – С. 73–77.

2. Васильєва Ю. О. Обґрунтування ефективності використання симентальської худоби різних виробничих типів / Ю. О. Васильєва / Автореф. дис. ... канд. с.-г. наук 06.02.04 / УААН. Ін-т тваринництва. – Харків, 2007. – 20 с.

3. Галич Т. О. Породиста худоба Прикарпаття / Т. О. Галич. – Львів: Каменяр, 1971 – 108 с.

4. Егиазарян Г. А. Оценка и отбор коров по плодовитости / Г. А. Егиазарян / Автореф. дисс. канд. с.-х. наук: 06.02.04 / ИЖ Лесостепи и Полесья УССР. – Х., 1983. – 21 с.

5. Ліцький В. О. Продуктивні та технологічні якості корів симентальської породи різних типів продуктивності / В. О. Ліцький // Вісник Білоцерківського ДАУ. – Біла Церква, 1999. – Вип. 8, Ч. 2. – С. 125–128.

6. Оріхівський Т.В. Особливості росту телиць різних продуктивних типів симентальської породи / Т. В. Оріхівський // Науковий вісник ЛНУВМБТ ім. С. З. Гжицького. – Т. 11, № 2 (42). Ч. 2. – Львів, 2009. – С. 310–313.

7. Плохинский Н. А. Руководство по биометрии для зоотехников / Н. А. Плохинский. – М. : Колос, 1969. – 256 с.

8. Хмельничий Л. Як добирати бажаний тип корів / Л. Хмельничий // Тваринництво України : Науково-виробничий журнал. – 2006. – № 5. – С. 10–13.

Summary

Orikhivskij T.V.

Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnological named after S. Z. Gzhytskyj

PRODUCTIVE AND REPRODUCED INTERNALS OF THE FIRST-BORN SIMMENTAL COWS IN DIFFERENT PRODUCTIVE TYPES

Results over of study of living mass, suckling productivity and reproduced internalss of first-born cows.of different.productive types (milk, milk-meat and meat - milk) of Simmental breed in the conditions of the western region of Ukraine. It is set that the greatest suckling productivity was characterize the cows of suckling type, and the best indexes of the reproduced ability were mark cows that belonged to the meat and milk type. For the cows of suckling productive type separate indexes of the reproduced internalss were some worst.

Key words: *breed, productive types, live weight, milk productivity, reproductive ability, service-period.*

Рецензент – д.с.-г.н., професор Шаловило С.Г.